

Katastrofmedicinska insatser i utlandet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2007/08:138 Katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands.

Några följdmotioner har inte väckts.

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands, för att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Genom lagen ges Sverige möjlighet att tillhandahålla hälso- och sjukvård vid insatser utomlands och med annat syfte än som bistånd till annat land.

Katastrofmedicinska insatser kommer att utgöra en del av de samordnade svenska insatserna utomlands. Ett antal landsting ska enligt förslaget vara skyldiga att upprätthålla en beredskap för katastrofmedicinska insatser utomlands, medan andra landsting får upprätthålla sådan beredskap. Landstingen ska enligt den föreslagna lagen få ersättning av staten dels för kostnader som är direkt hänförliga till katastrofmedicinska insatser som landstingen utfört utomlands, dels för kostnader som är direkt hänförliga till beredskap för sådana insatser.

Utskottet tillstyrker lagförslaget med den ändring som framgår av bilaga 3.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2008.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands	6
Propositionen	6
Utskottets ställningstagande	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands med den ändringen att 8 § får den lydelse som framgår av bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2007/08:138.

Stockholm den 22 maj 2008

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Lars-Ivar Ericson (c), Thomas Nihlén (mp), Per Svedberg (s), Ann Arleklo (s) och Barbro Westerholm (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2007/08:138 Katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands föreslår regeringen att riksdagen antar dess förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1, och lagförslaget finns i bilaga 2. Utskottets förslag till lydelse av 8 § finns i bilaga 3.

Bakgrund

Den dåvarande regeringen beslutade den 17 februari 2005 att uppdra till Statens räddningsverk att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer förbereda så att verket, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, med kort varsel i ett inledande skede kan stödja utlandsmyndigheter och nödställda.

Genom beslut den 10 mars 2005 uppdrog regeringen åt Socialstyrelsen, en av de berörda myndigheterna, att inom sitt verksamhetsområde och som en del i en myndighetsgemensam insats se över beredskapen för en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Socialstyrelsen redovisade uppdraget den 31 mars 2006 med rapporten Beredskapen för att omhänderta personer med hemvist i Sverige vid stora olyckor och katastrofer utomlands (skrivelse 2006-107-5).

Vid socialutskottets besök i Svenska kyrkan i Bangkok, Thailand, i januari 2008 fick utskottet del av kyrkans och svenska ambassadens erfarenheter i samband med tsunamikatastrofen i december 2004. Studiebesöket ingick som en del i delegationsresor till Australien respektive Nya Zeeland.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands, för att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Genom lagen ges Sverige möjlighet att tillhandahålla hälso- och sjukvård vid insatser utomlands och med annat syfte än som bistånd till annat land.

Lagen ger landstingen befogenhet att under vissa förutsättningar bedriva hälso- och sjukvård utomlands.

Beslut om att inleda eller avsluta insatser enligt den nya lagen ska fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Katastrofmedicinska insatser kommer att utgöra en del av de samordnade svenska insatserna utomlands. För närvarande är det Statens räddningsverk som samordnar de samlade svenska insatserna, men i propositionen Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull (prop. 2007/08:92) föreslår regeringen att bl.a. Statens räddningsverk läggs ned och gör bedömningen att en ny myndighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, bör ta över bl.a. denna uppgift. Socialstyrelsen ska dock leda och samordna den katastrofmedicinska delen av insatserna och får besluta om användandet av landstingens resurser vid sådana insatser.

Landstingen i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Östergötlands, Uppsala och Västerbottens län ska enligt förslaget vara skyldiga att hålla en beredskap för katastrofmedicinska insatser utomlands. Övriga landsting får hålla sådan beredskap. Landstingen ska enligt den föreslagna lagen få ersättning av staten dels för kostnader som är direkt hänförliga till katastrofmedicinska insatser som landstinget har utfört utomlands, dels för kostnader som är direkt hänförliga till beredskap för sådana insatser.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2008.

Utskottets överväganden

Lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands med den ändringen att 8 § får den lydelse som framgår av bilaga 3.

Propositionen

Katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Regeringen föreslår att en ny lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands ska införas. Vid insatser till stöd för utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, ska landsting få bedriva hälso- och sjukvård utomlands i syfte att minimera de fysiska och psykiska följdverkningarna av olyckan eller katastrofen (katastrofmedicinska insatser). Vissa landsting ska vara skyldiga att på begäran utföra katastrofmedicinska insatser enligt lagen.

Med hälso- och sjukvård enligt den nya lagen avses detsamma som sägs i 1 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Katastrofmedicinska insatser ska utföras med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Beslut om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Regeringen föreslår att beslut om att inleda eller avsluta katastrofmedicinska insatser ska fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen gör bedömningen att Statens räddningsverk, eller den myndighet som kommer i dess ställe, bör fatta beslut om att inleda och avsluta även den katastrofmedicinska delen av svenska insatser utomlands för att stödja utlandsmyndigheter och nödställda.

Ledning och samordning av den katastrofmedicinska delen av de svenska insatserna utomlands

Regeringen föreslår att Socialstyrelsen, i nära samverkan med övriga berörda myndigheter, ska leda och samordna de katastrofmedicinska insatserna utomlands och i övrigt får besluta om hur landstingens resurser ska användas vid sådana insatser.

Regeringen gör bedömningen att Socialstyrelsen fortlöpande bör informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om bl.a. de beslut som myndigheten fattar enligt lagen.

Beredskap för katastrofmedicin vid svenska insatser utomlands

Regeringen föreslår att landstingen i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Östergötlands, Uppsala och Västerbottens län ska hålla beredskap för katastrofmedicinska insatser, medan övriga landsting får upprätthålla sådan beredskap.

Regeringen föreslår att ett landsting ska ha rätt till ersättning av staten för kostnader som är direkt hänförliga till katastrofmedicinska insatser som landstinget har utfört enligt den föreslagna lagen. Ett landsting som är skyldigt att upprätthålla beredskap för katastrofmedicinska insatser utomlands ska ha rätt till ersättning av staten för kostnader som är direkt hänförliga till beredskapen för sådana insatser. Detsamma gäller övriga landsting efter överenskommelse med Socialstyrelsen om att sådan ersättning ska lämnas.

Regeringen gör bedömningen att Socialstyrelsen bör samordna och övervaka planeringen av landstingens beredskap för katastrofmedicinska insatser enligt lagen, bl.a. genom att träffa överenskommelser med landstingen om de närmare villkoren för beredskapen och genom utfärdande av föreskrifter på området.

Regeringen gör också bedömningen att Socialstyrelsen i samverkan med berörda myndigheter och organisationer bör förbereda så att styrelsen inom sitt område, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en stor olycka eller katastrof utomlands, med kort varsel i ett inledande skede ska kunna stödja utlandsmyndigheter och de nödställda.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt 7 § hälso- och sjukvårdslagen ska landstingen planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. För detta ändamål utbetalar staten redan i dag bidrag till landstingen och regionerna för vissa merkostnader inom det katastrofmedicinska området. De resurser som har byggts upp för att hantera händelser som inträffar i Sverige kan således också användas vid allvarliga olyckor och katastrofer utomlands.

För de merkostnader, bl.a. lönekostnader och administrativa kostnader, som deltagande landsting får enligt förslagen i denna proposition för att ha en insatsberedskap för katastrofmedicinska insatser i den internationella insatsstyrka som samordnas av Statens räddningsverk, har medel beräknats i budgetpropositionen för 2008 under utgiftsområde 9, anslaget 13.6 Socialstyrelsen. För 2008–2009 har beräknats 6,0 miljoner kronor för vardera året. För att därefter vidmakthålla systemet från 2010 beräknas den årliga kostnaden till 3,0 miljoner kronor. Dessa belopp täcker enligt regeringen även Socialstyrelsens ökade kostnader till följd av förslagen i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Genom den nu föreslagna lagen om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands ges Sverige möjlighet att tillhandahålla hälso- och sjukvård vid insatser utomlands och med annat syfte än som bistånd till annat land. Ändamålet med lagen är att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Utskottet välkomnar den föreslagna lagen.

När det gäller lydelsen av bemyndigandebestämmelsen i förslagets 8 § noterar utskottet att Lagrådet i ett annat sammanhang har yttrat sig om utformningen av en motsvarande bestämmelse (se prop. 2007/08:17 s. 89). Lagrådet fann i det fallet att en delegationsregel med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som adressat stämmer bäst överens med regeringsformen, således utan utpekande av en viss förvaltningsmyndighet. Utskottet har även noterat att bemyndigandebestämmelsen i 6 d § i förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1152) om handel med läkemedel m.m. (prop. 2007/08:142) har utformats utan utpekande av en viss förvaltningsmyndighet. Utskottet anser att 8 § bör utformas på liknande sätt och i enlighet med bilaga 3.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:138 Katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Vid insatser till stöd för utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, får ett landsting bedriva hälso- och sjukvård utomlands i syfte att minimera de fysiska och psykiska följdverkningarna av olyckan eller katastrofen (katastrofmedicinska insatser).

2 § Med hälso- och sjukvård enligt denna lag avses detsamma som anges i 1 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Katastrofmedicinska insatser ska tillhandahållas av de landsting som anges i 6 § första stycket. Övriga landsting får tillhandahålla sådana insatser.

Det som sägs i denna lag om landsting ska också gälla en kommun som inte ingår i ett landsting.

3 § Katastrofmedicinska insatser ska utföras med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Beslut om insatser m.m.

4 § Beslut om att inleda eller avsluta katastrofmedicinska insatser fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5 § Socialstyrelsen ska, i nära samverkan med övriga berörda myndigheter, leda och samordna de katastrofmedicinska insatserna och får i övrigt besluta om hur landstingens resurser ska användas vid sådana insatser.

Katastrofmedicinsk beredskap

6 § Beredskap för katastrofmedicinska insatser enligt denna lag ska upprätthållas av landstingen i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Östergötlands, Uppsala och Västerbottens län.

Övriga landsting får upprätthålla sådan beredskap.

Ersättning till landsting

7 § Ett landsting har rätt till ersättning av staten för kostnader som är direkt hänförliga till katastrofmedicinska insatser som landstinget har utfört enligt denna lag.

Landsting som avses i 6 § första stycket har rätt till ersättning av staten för kostnader som är direkt hänförliga till beredskap som avses i 6 §. Detsamma gäller övriga landsting efter överenskommelse med Socialstyrelsen om att sådan ersättning ska lämnas.

Bemyndigande

8 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Socialstyrelsen får meddela föreskrifter om sådan beredskap som avses i 6 § samt om ersättning enligt 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2008.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

2 Förslag till lag om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands

Regeringens förslag

Utskottets förslag

8 §

Regeringen *eller, efter regeringens bemyndigande, Socialstyrelsen* får meddela föreskrifter om sådan beredskap som avses i 6 § samt om ersättning enligt 7 §.

Regeringen, *eller den myndighet som regeringen bestämmer*, får meddela föreskrifter om sådan beredskap som avses i 6 § samt om ersättning enligt 7 §.